

Hur kan Bibelns skapelseberättelse förenas med evolutionsteorin? Och hur påverkas synen på Gud av vetenskapliga framsteg? Samverkansprojektet Cusanus ska ge bättre kunskap.

Tro och vetenskap i dialog

I EN tid då vetenskapen ger svar på allt fler frågor om världen och vår existens ifrågasätts religiösa trosföreställningar och synen på en skapande Gud allt mer. Samtidigt brer en bred flora av trosföreställningar ut sig hos befolkningen. Mer än 40 procent av svenska folket tror exempelvis på en besjälad natur, enligt en undersökning från Uppsala universitet.

För att vetenskapen inte ska bli ett hinder för människor att närma sig kristen tro behöver kyrkan arbeta mer med dessa ämnen. Det anser Carl Reinhold Bråkenhielm, som är senior professor vid Teologiska institutionen i Uppsala och projektledare för Cusanus.

– Många människor i Sverige har föreställningen om att man inte kan förena naturvetenskap och religion; de flesta anser att man inte både kan tro på Gud och vetenskapen. Den uppfattningen behöver en kritisk genomlysning ur teologisk synpunkt, säger han.

CUSANUS ÄR ett treårigt utbildnings- och forskningsprojekt och ett samarbete mellan Teologiska institutionen vid Uppsala universitet, Svenska kyrkan, Ekuмениkyrkan, Teologiska högskolan, studieförbundet Ibn Rushdi och Sigtunastiftelsen/Agora för Biosystems. Projektet som finansieras av den amerikanska stiftelsen John Templeton foundation drog i gång i mars förra året och ska fungera som ett forum för kunskap och diskussion om hur religion och naturvetenskap kan interagera med varandra.

Förhållandet mellan vetenskap och teologi har förstås aldrig varit enkelt. Mången strid om synsätt har utkämpats under århundra-

denas lopp. Oftast har kyrkan haft tolkningsföreträdare, medan det i dag kanske kan sägas vara tvärtom, samtidigt som möjligheterna till en helhetssyn på tillvaron minskat.

– Det handlar i grunden om orientering inom naturvetenskap, och om hur man kan tänka teologiskt när vi har den vetenskapliga kunskapen vi har i dag, säger Sara Blom, präst i Svenska kyrkan som även har doktorerat i fysik.

SEDAN ETT halvår tillbaka arbetar hon med Cusanus för Lunds och Göteborgs stifts räkning. Som fysiker och präst har Sara Blom ett stort intresse för den här typen av ämnen och leder bland annat fortbildningar med präster, pastorer och pedagoger inom kyrkan. Hon anordnar även seminarier och föreläsningar på temat.

– De flesta kyrkliga ledare som jag träffar ser själva inget problem med att kombinera en naturvetenskaplig världsbild med sin tro, men det finns en okunskap kring ämnet som gör det svårt att prata om. Om vi som kyrka ska kunna nå ut i samhället behöver vi vara tydliga i var vi står, säger hon.

En av de vanligaste frågorna som Sara Blom möter är hur den kristna skapelseberättelsen ska kunna förenas med evolutionsteorin.

– Det kan vara svårt att få ihop perspektiven, även om många är överens om att Bibelns första skapelseberättelse inte handlar om exakt hur lång tid det tog för jorden att skapas, utan snarare ska ses som en berättelse om att allt har sitt ursprung i Gud.

Vid diskussioner om evolutionsteorin uppstår ofta frågor om hur Gud kunde välja

Sara Blom, präst och fysiker.

Gerard Willemsen, pastor och paleontolog.

en så grym metod i sin skapelse.

Vid diskussioner om evolutionsteorin uppstår ofta frågor om hur Gud kunde välja en så grym metod i sin skapelse. En klassisk frågeställning i sammanhanget är det som inom teologin kallas teodicéproblemet; frågan om hur det kan finnas en god och allsmäktig Gud när världen innehåller så mycket lidande.

– Evolutionsteorin innebär ju mycket lidande och ett slags slöseri med liv, och ändå står det i Bibeln att "Gud såg att det var gott", det kan vara svårt att få ihop. Jag tänker att det är en stor och evig fråga, men även om vi tänker bort evolutionen som förklaring så kvarstår samma lidande i naturen. I sig blir det inte värre för att vi har den naturvetenskapliga kunskapen, säger Sara Blom.

Hon ser själv ingen motsättning i det naturvetenskapliga perspektivet i relation till det teologiska, utan tycker snarare att de kompletterar varandra.

– Naturvetenskapen ger oss kunskap om världen och tron ger oss en relation med Gud som har skapat världen. Jag tror på att söka Gud i det vi vet, i stället för att använda Gud som förklaring till det vi inte vet, säger Sara Blom.

GERARD WILLEMSSEN, Ekuмениkyrkans internationella koordinator, har även han en bakgrund som naturvetare. Innan pastorsutbildningen studerade Willemsen biologi och geologi och har doktorerat på paleontologi. Att Ekuмениkyrkan deltar i projektet ser han som ett ypperligt tillfälle att få upp ämnet på agendan.

– Relationen mellan teologi och naturvet-

Viktig pusselbit men inget tydligt svar om NATO

DET ÄR så enkelt att döma skriften *Sverige, NATO och säkerheten* efter initiativtagarna. Är du mer vänster, USA-skeptiker och fredsaktivist blir det med beröm godkänt. Är du mer höger, USA-vän och ser militären som trygghet går det snabbt att säga publikationens slutsatser.

Men är det så enkelt?

Det är uppenbart att svaret redan var givet när Stina Oscarson, regissören och debattören och Pierre Schori, s-politikern, tog initiativet till den skrift som har den pretentiösa undertiteln "NATO-utredningen". Att de anser att Sverige inte ska gå med i NATO är uppenbart, och på initiativtagarnas plus-

bok

Sverige, NATO och säkerheten
Lars Ingelstam, mfl.
(Celanders förlag)

konto ska läggas att de är tydliga i detta. Skriften redovisar i huvudsak de invändningar som en NATO-skeptiker kan ha:

- Innebär inte ett medlemskap en ökad risk för kärnvapen på svensk mark, och mindre möjligheter för Sverige att arbeta för nedrustning?

- Är USA verkligen en så stabil garant för ett NATO i demokratins tjänst?

- Ser Ryssland ett svenskt medlemskap som ett hot, och ska vi i så fall bry oss?

Och den huvudsakliga frågan:

- Blir Sverige och världen säkrare med ett svenskt NATO-medlemskap, eller är det faktiskt tvärsom?

Problemet för författarna, där också andra kända namn som Hans Blix och Rolf Ekéus ingår, är att de faktiskt inte ger något tydligt svar på frågan.

Det är uppenbart att det i svensk politik finns de som i alla lägen hävdar att ett svenskt NATO-medlemskap är den enda garanten för svensk trygghet. Det är lika uppenbart att det finns de som hävdar mot-

tenskap är ganska frostig i Sverige och präglas ofta av okunskap från bägge håll, säger han.

– Det behövs mycket mer av både dialog och interaktion. Jag hoppas Cusanus kommer att leda till någon form av mer permanent samspel. Naturvetenskap och tro är olika och jobbar olika men den värld vi lever i är naturligtvis densamma. Jag tror att en dialog berikar alla parter.

Gerard Willemsen fortsätter med att tillstå att han studerat evolutionen hela sitt liv.

– Och det har bara gjort mig alltmera ödmjuk inför skapelsen.

Som en del av projektet kommer Teologiska högskolan i Stockholm (THS) att under året hålla kurser som behandlar frågorna. I vår kan man läsa en kurs om kognitiv religionskunskap som bland annat innefattar forskning om människans behov av religiösa riter och föreställningar om Gud. I höst börjar en kurs som behandlar ämnet evolution, biologi och religion.

– Vi har märkt av att det finns ett intresse för den här typen av ämnen, så det känns roligt. Jag hoppas på engagemang och intressanta diskussioner, säger Rikard Roitto, som är lärare på THS.

Projektet Cusanus vill knyta ihop teologi och vetenskap.

FOTO: TOMMASO TAGLIAFERRI

fakta

Nicolaus Cusanus

(1401–1464) Tysk kardinal, jurist, filosof, teolog, astronom och matematiker. Förekom både Copernicus, Gallilei och Johannes Kepler med föreutsägelser om att jorden cirklar runt solen, gravitation och att universum är oändligt. Skrev en berömd avhandling om den lärda okunnigheten och om motsatsernas sammanfallande i Gud. Det vill säga att människan är ändlig och bara kan tänka i motsatser, och därmed aldrig kan nå fullständig kunskap om det som är oändligt och utan motsatser.

Utbildningarna hålls på två olika nivåer för att locka en bredare målgrupp, både för nybörjare och för dem med grundkunskap i teologi.

– Vi kommer exempelvis att diskutera olika gudsbilder och människans tillblivelse. Kan Gud vara involverad i människans tillblivelse om människan har blivit som hon har blivit genom evolution? Och kan man då säga att människan är Guds avbild?

Diskussionen om relationen mellan naturvetenskap och religion är inget nytt i sig – teologer och filosofer har länge sysslat med frågorna och det har vuxit fram ett särskilt forskningsområde. Ändå är kunskapen inte så etablerad i kyrkorna. Vad beror det på?

– Många anser att det finns andra viktigare ämnen att arbeta med, och så saknas det kunskap. Det finns en klyfta mellan teologisk forskning och kyrkolivet. Cusanus vill överbrygga denna klyfta, säger Carl Reinhold Bräkenhielm.

FLER FRÅGOR, som om verkligheten kan existera oberoende av människan, eller om vetenskapliga data kan särskiljas från frågor kring tillvarons mål och mening, diskuterats fortlöpande i de olika seminarier, sammankomster och utbildningsdagar som Cusanus har, och redan haft under 2015, framför allt då i Svenska kyrkans regi.

Under 2016 kommer Ekuumeniakyrkan att satsa på egna evenemang och utbildningar. Den första för året hålls i samband med den regionala medarbetardagen i Skellefteå missionskyrka, region Nord, den 23 februari.

LOUISE FRILUND

satsen, NATO kommer att leda till mer spänningar, mer risker, mindre säkerhet.

DET FINNS en åsikt som förenar de två: Svensk neutralitet har spelat ut sin roll, om den någonsin haft en. Vi är i dag vare sig alliansfria eller kan hävda neutralitet i ofred. Såväl EU som NATO har långtgående skrivningar kring solidaritet om någon av medlemsländerna skulle angripas.

NATO-förespråkarna drar ofta en parallell till just EU. Det är genom medlemskap vi kan vara med och påverka, det är bara genom medlemskap vi kan vara säkra på att bli stöttade i kris. Tillsammans är vi starka,

ensamma bara – ensamma.

NATO-skeptikerna hävdar istället att vi istället måste omdefiniera frågan om neutralitet och alliansfrihet, för att anpassa oss till en ny verklighet. Världen behöver Sverige som en egen röst. Det är genom att våga stå för en tydlig linje där förebyggande åtgärder och krav på nedrustning är vårt bidrag till en fredligare värld.

SÅ VAD ska man då tycka? Finns det ett kristet svar?

Nej – det finns inte en självklar kristen hållning till NATO. Allt hänger på hur man värderar olika osäkerheter i verkligheten.

”Nej – det finns inte en självklar kristen hållning till NATO.”

Är Putins Ryssland ett reellt hot, även mot Sverige, oavsett om vi är medlemmar? Innebär en ytterligare NATO-utvidgning de facto ökade spänningar i Europa?

Som så ofta tvingas politiker fatta svåra beslut på underlag som inte är fullständiga. Det handlar om att tolka framtiden, och framtiden är som sagt svår att förutspå. Oscarson och Schori lägger en pusselbit i det pussel som måste läggas. Men det är bara en bit, och pusslet är betydligt större än så.

STAFFAN WERME
ordförande för Liberalernas välfärdskommision